

Sárospatak c. film cenzuraszóvege

Közreműködnek: A Kossuth Kollégium tanulói, Gergely Károly gimnáziumi igazgató, Ruszakay András kollégiumi igazgató, Hegyi József gimnáziumi tanár, Újszászi Kálmán professzor és a tanítóképző növendékei. Készült a MAFILM Riport- és Dokumentumfilm Studiójában Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP M. 6546/72.

Romantikus elképzeléseim voltak Patakról, amik részben meg is valósultak. A másik dolog, ami volt, hogy én Pestet nem nagyon szerettem és ezért jöttem le Patakra. Tudniillik úgy éreztem magam Pesten, mintha elvesznék a sok ember között, egyáltalán nem éreztem magam diáknak. Tudom, hogy Pesten is van, úgy tudom csak egy iskolában is van heti 12 órás angol, de szerintem ott a felvételi lehetetlen lenne és ezért Patak legközelebb, és az angol tagozat elég jó és főleg azért jöttem ide. Talán a híre az ami döntő. Ez jó gimnázium és valóban továbbtanulás szempontjából, hogyha pataki diák valaki, akkor, akkor talán jobban felveszik, Részben én is a speciális angol tagozat miatt jöttem ide Bajáról. Hát a 12 óra véleményem szerint jó, dolog, jó dolog, főként akkor érne meg, hogyha valóban teljes egészében aktív lenne, ami van egy héten. Valahogy ha az ember megszokja Pestet, szívesen eljön egy kisebb városba, mert szimpatikus is volt az ötlet, hogy ide járjak, úgyhogy én ugyan azt nem éreztem, amit te mondtál, hogy ott sok ember között csak egynek érezném magam, viszont az ötlet az tetszett. Kitüntetésnek vehettem, hogy felvettek ebbe az iskolába, nagyon izgultam, mivel első osztályba járok, és b-be, hát nagy öröm volt számomra, amikor megkaptam felvételi papírt. Nem vettek fel angol tagozatra, azzal az indoklással, hogy szüleim nem fizikai dolgozók. Főleg a híre vonzott, meg aztán untam már a bejárást. Még ők mindig abba a hitbe élték angol internátus van, tehát hogy az angol tagozatosok csak angolul beszélhetnek, stb. és tényleg amikor idejöttem, tényleg szegényes kollégium fogadott. Csak a neve van, a múlt alapján és a múlt mögött egy annyira üres jelen van, hogy szinte semmi. Hát azt szerintem nem lehet mondani, hogy nagy üresség van, ... Ne haragudj, én amikor ide lejöttem, olyan elképzelésem volt, hogy ez egy diákváros. Itt minden van, a szellem a lényeg.... legalábbis olvas más diák. Nem olyan sok van Magyarországon. Egészen mást kaptam. Egyrészt a tanárok részéről, nekik is egészen más a beállítottságuk, de az egyéniségeket egyáltalán nem pártolják.

Sárospatakon több híres ember tanult már. Történelmi tanulmányaink alapján is, megismertünk, Kossuth Lajos, Móricz Zsigmond, Képes Géza, Kazinczy Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, különben a gimnáziumban ki van rakva egy tablóra.... nem tudom felsorolni pontosan...
Tompai. Most mennyi a gimnázium létszáma, 850, 850. Mikor volt ilyen magas, ezelőtt husz évvel, nem hiszem hogy volt 500, vagy ötszáz felett a létszám. És ez az, hogy kevesebb tanár kellett és akik, amelyik tanár idejött, azt megválogatták. Mert ezek közül a legtöbb mind ambiciózus tanár volt, mert hogyha akár az amelyik itt volt a kolesba is, egy évnél tovább nem voltak itt. Na de mindegyikkel beszélgettünk, mindegyik ambiciózus tanár volt, ha akart volna, ha lehetősége lett volna, akkor tudott volna csinálni, csak egyszerűen szerintem meg van itt fagyasztva minden. Ha ezt átalakítottak volna szállodának ezt az egész gimnáziumot, most rávernek 5-6 millió forintot, most pontosan nem tudom és ... Öt milliót? Az nem lesz sok. Huszat. Huszat akkor, de ez csak régi gimnázium, 450 éves, még akkor is ha a huszmillió rajta is lesz. És építettek volna egy új gimnáziumot, egy sokkal modernebbet, egy minden igényt kielégítő gimit. És szerintem nem tradicionális, hogy minden marad a régiben és poshadás és ülünk a babérjainkon, ilyet nem csináltak az elődök soha sem. Megvan a kollégiumi önkormányzat, minden gimnáziumba, kollégiumba. Gimnáziumba még kezdetlegesebb, mert tavaly is csak egy-két alkalommal volt meg. Amit a tanárok másképp is megcsinálnak, azt mi megcsináljuk, ez sem egy helyes szemlélet, valami mást kellene, valami újat is. Mit csinál a tanár, bemegy szilenciumra, irogat. Mit csinál a diák, bemegy szilenciumra, ellenőriz irogat, hát milyen önkormányzat ez, Tanárok benn voltak. Ugyanúgy bebeszéltek, csak annyi volt, hogy kiállhatott valaki és tanár behockodott, előadott egy órát, csinált valamit, példákat oldatott meg, semmi önkormányzat nem volt, egy behockodás végig. Demokratizmust kell belevinni az egészbe, hogy például vannak ezek a büntetések. Hogy diáktanács szabjon ki büntetéseket, ne a tanárok. Azt nem lehet csak úgy csinálni, hogy mostmár a büntetéseket is mindenben az döntsön. Nem azt mondom, hogy mindent 100 százalékgig átvenni, hanem beleszólni, megosztani a "hatalmat" a diáktanácsnak amikor az ávelejt közgyűlések vannak, akkor általában kiterjeszt egy programot, hogy ebbe célkitűzéseket tesz és amelyeket el akar érni, magyarul sablonokat. Ezek jobbra sablonosak, igen.

Az igazgatóság jóváhagyásával ezek részben esetleg megvalósíthatók. Hát már eleve olyanok vannak kitűzve, amiket nagy összeütközést nem eredményeznek az igazgató urral. Szóval állapotának borzalmas itt az önkormányzat. ... inkább mint önkormányzat. Az osztálytársaim azok az ácsok és hat tényleg szegények, ilyen közép-kori dolgok uralkodnak ottan. Megszabják, hogy meddig lehet elmenni. A postára, azt hiszem a Vár-kertbe is el lehet menni, de ez egy eve van, addig csak a postáig lehetett elmenni, meg itt a parkba sétálni és semmi más. És hát ott is van diáktanács, amit úgy neveznek, aztán azt hiszem, hogy azt a nevelők nevezik ki és aztán megmondják, hogy elő van terjesztve titkárnak ez, és ki szavaz mellette. És persze ott van az igazgató, utána majd ütheti a bokáját, hogy... Diáktanács tagjai között nagyon sok értelmes ember van, akiket így ismerek, és tényleg intelligens egyének, de mintha nem lenne valami nagy beleszólásuk a kollégium életébe és részemre én is észrevettem, hogy egyik évfolyamgyűlés alkalmával, hogy a diákoknak a javaslatait, az ötleteit és a tanácsait, és egyszerűen elsiklanak felette és észre sem veszik. Azon kívül a kollégiumok nagyon kötött házirendje. Kijövünk az iskolából, van másfél óra szabadidőnk, az angoloknak még annyi sem és utána kötelező járni, nem lehet önképző kört csinálni, van ez az irodalmi önképzőkör, ez tavaly indult, ez önképzőkör paródiája volt. Össze fogás kell, nem a KISZ, az egész tanári testület és a tanulóifjúság. És a tanács-testületnek hogy magyarázod ezt meg? Hát az más kérdés. Meg meri valaki közölni mondani a tanári testületnek ezeket a dolgokat? Szerintem inkább ne merje. Ahhoz hogy tudjunk valamit csinálni, ahhoz hogy nagy magasról jövő reformok kellenének. Most szeptemberben megindult felújítási munka ez lényegében állagmegóvó jelentőségű és rendeltetésű. Több évre elosztott munkaszakaszokból áll a hatalmas épületről egyes szárnyai egymás után kerülnek sorra, nem lesznek szélesebbek a folyosói, megmarad az északi fekvésű tantermeknek a sora az alapincézetlenség a földszinti falak szigetletlensége, és így tovább. Minden már olyan, hogy nem felel meg a mai követelményeknek. És a létszámunk megkétszereződött, háromszorozódott. A zsúfoltságot ez idézte elő, ami nem jellegzetesen pataki probléma de mindenesetre a feltételek kedvezétlenebbé válását jelenti a múltéhoz viszonyítva. Akik messziről jönnek Patakra akár volt régi diákok, öreg diákok, akik vagy pedig olyanok, akik Patak hírére, nevét tanulmányaik során, ismerőseik révén ismerik mindannyian tőlünk a régi iskolánál nálunk a régi iskolát keresik, sőt a régi iskolát kérik számon.

És itt van a baj és itt van tévedés, mert hiszen a régi iskolát visszaállítani és követelni nem lehet. A régi iskola a régi századoknak egy sajátos bizonyos társadalmi viszonyai között teremtődött meg, élt és működött, azok a társadalmi viszonyok szerencsére megszűntek, tehát olyan társadalmi iskolát, mint amilyen a régi iskola volt a pataki kollégium, többé megvalósítani szerintem nem lehet. Ha itt csak tanár van kérem szépen, és nincs egy olyan tanár kérem szépen, csak diák van és nincs egy olyan diák kérem szépen, nincs két olyan diák, tetszik érteni? akkor nincs semmi, ami ezt az itteni iskolakomplexumot kimozdítsa az átlagból, mert amíg a megyénkben nem egy olyan új gimnázium van, ahol a fiatal tanároknak a pályázati felhívásba modern, összkomfortos lakást tudnak ígérni legfeljebb azok részesülnek előnyben, ahol a férj, feleség is tanár, addig mi és a Megyei Tanács Művelődési Osztálya sem tudott a múltban sohasem lakást ígérni az idehívott vagy az idepályázás útján, hát fiataloknak. Ugyanazt a Sárospatakot találta itt lényegében 50 évvel ezelőtt építészetileg, csak megbolygatlanul amelyik Sárospatakban én most élek. Ha hatvan évvel ezelőtt végeztem volna, akkor is valószínűleg ez lett volna a helyzet, vagy 70 évvel ezelőtt, emlékszel rá, hogy a könyvtárba sokszor jönnek, jöttek fel akkori ötvenéves találkozók, akik most 70 éves találkozón volnának, mondták, hogy csodálatos, ha ismeretek, akkor tegezve, ha nem akkor valamilyen titulussal szólítva meg, hogy itt még a vakolat isaz, ami diákkorunkban és 1914-ben volt a házakon, aminek ok azt mondták, és itt jön a felelet a kérdésre, hogy bizonyos mértékig örülünk, mert hazajöttük, a múltunkba jöttünk és abba a Sárospatakba, amelyik a XIX. utolsó évtizedében kapta jelentős arculatát, a szerkezete nem, ez a város szerkezetében középkori. Tanító akartam lenni, azért jöttem ide. Alsótagozatos pedagógus akarok lenni. Nem is az a lényeg, hogy az ember általános iskolában tanít, vagy vagy alsótagozatba, tanít vagy felsőtagozatba vagy gimnáziumba tanít, és sorolhatnám az iskola különböző formáit, hanem egyáltalán tanítani akarok. Osztálytársaim szinte nem néztek normálisnak, hogy Sárospatakra jövök, kitünőre érettségiztem, hogy én mehetnék orvosira, hogy legalább tanarira menjek, beszéltek a tanárok a fejemnek, hogy ne legyek ilyen hülye, hogy idejövök, amikor ide hármassal jönnek, és nem tudták megérteni, hogy én tényleg azért jövök, hogy én tanítani hogy én tanítónő szeretnék lenni.

És nem azt nézem, hogy hova vehetnek fel magasabb szintre, még olyannal is jöttek, hogy biztos hamar férjhez akarok menni, és ez csak három év, és csak azért jövök ide. Az én apám az is ott dolgozik a tanácson, és hát ezt teljesen és ezt tudom konkrétan esze ágába se volt odamenni a tanácsra és ő világéletében mindig tanítani szeretett. Elég furcsa, hogy tényleg a maximum az, hogy valaki iskolaigazgató legyen, ennél tovább nem lehet kiemelkedni, aki tényleg gyerekekkel akar foglalkozni. A falun ott van a tanácselnök a párttitkár, a tanító, ezek hárman vagy négyen szervezik a falusi életet. Tehát a pedagógus már ott is benne van ezekbe a dolgokba, akkor hat csak őt fogják mozgatni, szerintem azok az alkalmas emberek, de van amikor egy helyre öten-hatan pályáznak, úgy hogy az elesik tőle, mondjuk négy egy odamehet, és azoknak kis faluba megpróbálok én nemtudom én közelbe, ha nem sikerül, akkor máshová. Az a pályázatkirírástól függ. Valószínűleg ebben a hónapban protekciók voltak és azokat tették be helyettem, Akkor ott van a család, amitől elszakadni nem szeret, legtöbbször ott van a lakásproblema, akkor legtöbbször férj, munkahelyek, hogy bizonyos fokig nemcsak a hivatás van az emberben ez érthető, hogy szeretné mindenki inkább a szokott helyre a szülői helyre, vagy legalábbis közelben helyezkedni, tulajdonképpen én Nyíregyházán lakom, de ott helyben nem tudok menni, ott töltve van minden állás, a legközelebb Boros volt, és azért megyek oda. Sajnos így van, hogy jelessel kapta meg a diplomáját, mégsem tudott odamenni, mások olyanok voltak, hogy közepessel kapták meg az diplomájukat, mégis jó helyre tudtak elhelyezkedni. Csak a pályázat már előbb meg van mint a diploma osztás, meg a vizsga szóval. Akkor is meg volt már neki három évig a tanulmányi eredménye, változtatni szeretnénk, csak nem tudjuk, hogy hogy mert nekünk nincs meg az az előnyünk ahhoz, hogy változtassunk azokon a dolgokon, amik itt vannak és ami szerintünk helytelen, ha az ember kikerül, akkor ott már olyan pozícióba kerül, hogy ott már beleszólhat ezekbe a dolgokba, de itt mi itt hogy szóljunk bele, mert mondjuk a tanároknak, hogy erre nincs szükség szerintünk, hiába. Hát nálunk a maximum az, hogy valaki a gondolataiban lázad és kész. Ha ez a lendület megmarad később és olyan pozícióba kerülünk, hogy ott tudunk is valamit tenni és ott fogunk is valamit tenni, megmondjuk, hogy ilyen vacak, ilyen vacak, változtani kell, akkor még egymás között nem tudjuk kisütni, hogy lehet változtatni.

Dehogy, hát ezt mond meg. Szabadabb kezét kellene adni nekünk.
De hogy ? Munkatársak: Lázár István, Zsugán István, Galamb
Margit, Freiser Gábor, Zsdánszky Ákos, Dr Paulus Alajos, Koltai
Lajos, Kardos Ferenc.